

Pregledni rad

Dostavljeno 15.11.2015, prihvaćeno za objavljivanje 3.12.2015.

Doc. dr. sc. Esmir M. Halilović

Univerzitet u Zenici, Islamski pedagoški fakultet

ISLAMSKI DOPRINOSI RJEŠENJU RASNOG PITANJA

Sažetak

U ovom radu tretira se problem rasnog pitanja, koje je prisutno u cjelokupnoj ljudskoj historiji, te doprinosi islamskog učenja u njegovom prevazilaženju i rješavanju. Ova bitna tematika prisutna je u osnovnim islamskim izvorima: Kur'anu i Sunnetu, ali i siri Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kao i životopisima ashaba. Ashabi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., bili su raznih nacija i rasa. Za to vrijeme, njihovo istinsko bratstvo, zalaganje i potpomaganje bila je revolucionarna ideja za koju je teško naći primjera u cjelokupnoj ljudskoj historiji. Stoga, ovaj rad propituje osnovne upute i savjete kur'ansko-sunnetskih tekstova kao i njihovu provedbu kod prvih muslimana. Rad dokazuje da je islam donio istinsko rješenje rasnog pitanja te da u islamskim doktrinama kao i islamskoj ortopraksi, nema osnove za bilo koje podvojenosti koje bi izvirale iz rase, nacije i sl. Ovo se osjeti u svim islamskim normama, kao i svetim mjestima islama, gdje se susreću sve rase i nacije, u potpunosti predane Uzvišenom Stvoritelju, koji im je Jedan, kao što su i sve one, ustvari samo manifestacija jedin-stvenog čovječanstva.

Ključne riječi: Islam, Kur'an, Sunnet, čovječanstvo, rasa, nacija

Uvod

Islamska vizija društva jeste da je to svjetsko, otvoreno društvo za svakog čovjeka, bez obzira na njegovu nacionalnost, rasu i(li) boju kože, jezik, vjeroispovijest i ubjedenje. Dakle, islam u sebi ne preferira ideju nacionalne, rasne, lokalne, ili bilo koje druge danas poznate državne forme koja jedne uključuje i favorizira a druge degradira i alijenira.

Islam je uvijek u svojim osnovama više bio i ostao okrenut socijalnom nego nacionalnom ili rasnom! Ovo je stoga što se islam bavi cijelim

čovjekom, a ne bojom njegove kože, njegovim prieklom, nacijom i sl. Islam je univerzalan i integralan. On nadilazi nacionalne, dobne, klasne i rasne granice.¹

Allahov zakon i vjera koju je dostavio Resulullah, s.a.v.s., ne daje prednost bilo kojem pojedincu nad drugim pojedincom, jednoj skupini nad drugom, naciji nad drugom nacijom, vladaru nad onim kojim se vlada, bogatašu nad siromahom! Naprotiv, svi su pred Allahom isti i moraju se povinovati onome što je božansko i vječno. Na ovome temelju gradi se pravda, jednakost pred zakonom a u konačnici i društveni mir i stabilnost.

Prvo doba islama i rasno pitanje

Sa'd bin Ebi Vekkas, r.a. – Arap, Suhejb, r.a. - Evropljanin, Bilal, r.a. - Abesinac i Selman, r.a. – Perzijanac, podjednako su vrijedni ashabi i blistave zvijezde muslimanske historije, bez obzira na bijelu, smeđu i(li) crnu boju kože! Štaviše, imamo dirljiv primjer Abū Āl-Darra, r.a., bogatog i iz ugledne aristokratske arapske porodice, kako je jednom riječju povrijedio osjećanja Bilala, r.a., a nakon toga se, kajuci, stavlja na raspolaganje Bilalu, r.a., da ga kazni kako god želi. Ovo je direktan odgovor na saznanje o socijalnoj jednakosti muslimana i svijest o grešci koju je načinio.

Kada su muslimani zamolili Omera, r.a., da im oporuči koga će izabrati za halifu, on je rekao: „Da je Salem, oslobođeni rob Abu Huzejfe, živ – njega bih učinio vašim halifom!“ (prema Hašimi, 2002: 133)

U ovim riječima imamo veličanstven primjer da je oslobođeni rob bio najpodesniji kandidat za halifu i da bi to muslimani sigurno prihvatili! Zar treba veći dokaz jednakosti u islamu? Za vrijeme njegovog života, Omer, r.a., klanjao je za njim, bez obzira na to što je Omer, r.a., bio halifa, jer je on bio najučeniji od muslimana u pogledu Kur'ana. Ako ovo stanje uporedimo s dostignućima grčke i rimske civilizacije, vidjet ćemo da su oni ljude dijelili na Grke – i barbare (tj. divljake) i(li) Rimljanje – i barbare!

Također, ako ovo uporedimo sa stanjem prava crnaca u Americi sve do 80-ih godina XX stoljeća, vidjet ćemo da je islam pretekao sve u

¹ “Islamsko društvo nije nikada upoznalo klase i klasni rat; a čitava zapadna povijest od vremena stare Grčke i Rima do naših dana, puna je klasne borbe i socijalne mržnje.” (Asad, 1994: 59)

pogledu jednakosti, poštivanja ljudskih prava i sloboda.² Islam se ne obraća nijednoj posebnoj naciji, narodu, klasi i sl. nego se obraća svim ljudima! To je srž islamskog socijalnog učenja o ovom pitanju. Godine “1960, naprimjer, crkvene vlasti poznatog prigradskog groblja u Detroitu odbile su da završe ukop, iako je kovčeg već bio spušten u raku, zato što se otkrilo da je pokojnik bio Indijanac”. Groblje je bilo „određeno samo za pripadnike bijele rase“. „Vlasti su se držale svojih pravila, premda je žena toga Indijanca bila sahranjena na tom istom groblju, na parceli koja je pridodata tom groblju 1949. godine. Pošto su i neka druga groblja odbila da ukopaju pokojnika, američka vojska preuzela je na sebe odgovornost za ukop pokojnika, jer je ovaj bio veteran Drugog svjetskog rata. Vojska ga je sahranila na Legion s Perry Mount Cemetery sa svim vojnim počastima.“ (Vernon, 1970: 170)

U vezi s ovim, muslimanima je kazano da je Uzvišeni Stvoritelj stvorio Adema, a.s., a svi ljudi su samo njegovi potomci.

Uzvišeni Allāh kaže:

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَوَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ﴿٧﴾ ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلالَةٍ مِنْ مَاءٍ
مُهَيَّبٍ ﴿٨﴾

Koji sve savršeno stvara, Koji je prvog čovjeka stvorio od ilovače – (7) a potomstvo njegovo stvara od kapi hude tekućine. (Kur'an, 32: 7-8)

Tako je Adem, a.s., prvi čovjek, koji nije evoluirao od bilo koje druge postojeće vrste, nego je stvoren kao potpuno novi subjekt – Allahov izabranik i halifa na Zemlji. On nije pripadao nijednoj određenoj rasi nego je on otac svih rasa. Jedna rasa ne treba da se osjeća superiornom u odnosu na drugu zbog boje kože. U vezi s ovim, Poslanik, s.a.v.s., je rekao:

أَنْتُمْ بَنُو آدَمَ وَآدَمٌ مِنْ تَرَابٍ، لَيَدَعَنَّ رِجَالَ فِخْرِهِمْ بِأَقْتِوَامٍ،

“Svi ste vi sinovi Ademovi a Adem je stvoren od prašine! Neka ljudi prestanu da se hvališu svojim precima!” (Abu Dāvūd, 4/331)

2 Prema federalnim statističkim podacima SAD-a, iz 2000. god., prosječna primanja latino-američkih porodica u Americi iznose tek 17 % od prosječnih primanja ‘bijelih’ Amerikanaca. Svoje stanove posjeduje 72 % američkih porodica, dok to ima svega 46 % porodica koje su latinoameričkog porijekla. Godine 1996, oko 90 % svih direktora i izvršnih rukovodilaca u Americi bilo je – bijelaca! Samo u Microsoftu, koji zapošljava oko 20.000 ljudi, 1999. god. svega 2 % crnaca bilo je na rukovodećim mjestima, sve ostalo su bili bijelci! (prema Hašimi, 2002: 354)

Kur'an o rasnom pitanju

Kur'an nas obavještava da kriterij podjele među ljudima na osnovu rase, boje kože, nacije i sl. nikada ne može biti kriterij po kojem se ljudi vrednuju. Ustvari, ne postoji takva stvar zbog koje bi jedan čovjek bio superiorniji od drugog, zbog načina svog rođenja u određenom plemenu ili državi. Tako je s dolaskom islama donesena potpuno nova ideja i teorija, koja nije bila uočena prije u bilo kojoj civilizaciji. Uzvišeni Allāh kaže:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا ۗ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allāha je onaj koji Ga se najviše boji, Allāh, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa. (Kur'an, 49:13)

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَمْتَشِرُونَ ﴿٢٠﴾

Jedan od dokaza Njegovih je to što vas od zemlje stvara, i odjednom vas, ljudi, svuda ima razasutih. (Kur'an, 30:22)

Iščitavajući navedene, kao i brojne druge ajete, možemo razaznati da Uzvišeni Allah u Kur'anu kaže da je Allāh stvorio namjesnika – čovjeka na Zemlji. Ovaj je epitet podaren svim ljudima, za koje se stalno može primjenjivati zajednički termin – *insan*. On se primjenjuje na sve Ademove, a.s., potomke a ne na specifičnu kategoriju ljudskog roda. Ovo je glavna tačka, koja pogađa srž rasnog problema i u potpunosti ga poništava. Savremeno racionalističko, materijalističko i naturalističko mišljenje često je udaljeno od svih duhovnih, nadnaravnih i – u konačnici, vjerskih principa:

“Musliman ne stiče islam svojim rođenjem niti bojom kože, niti pripadnošću određenom narodu; on je prije svega i u osnovi musliman po svom duhu, svijesti, moralu i po svim svojim predstavama i koncepcijama svijeta, društva, čovjeka, prirode, vidljivog i nevidljivog svijeta. Musliman je musliman po svom obrazovanju, kulturi i društvenom ponašanju.” (Ture, 1982: 38)

Islam je došao da završi s rasizmom u svakoj formi. Uzvišeni Allāh obavještava vjernike da oni žive kao braća. On je rekao:

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا ۗ وَاذْكُرُوا اللَّهَ عَلَيْهِمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا ۗ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ

لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠٣﴾

Svi se čvrsto Allāhova užeta držite i nikako se ne razjedinjujte! I sjetite se Allāhove milosti prema vama kada ste bili jedni drugima neprijatelji, pa je On složio srca vaša i vi ste postali, milošću Njegovom, prijatelji; i bili ste na ivici vatrene jame, pa vas je On nje spasio. Tako vam Allāh objasnjava Svoje dokaze, da biste na Pravom putu istrajali. (Kur'an, 3:103)

Ljudska harmonija i jedinstvo najbolje se demonstriraju na godišnjem hodočašću – hadždžu, kada se muslimani iz svih dijelova svijeta sakupljaju u Mekki i okolnim mjestima kako bi vidjeli koristi od svete prilike, i kazali: „Odazivam ti se o, Allāhu, odazivam!“

Uzvišeni Allah u Kur'anu daje instrukcije u vezi s hadždžom kako slijedi:

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَىٰ كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴿٢٧﴾

I oglasi ljudima hadž! – dolaziće ti pješke i na kamilama iznurenim; dolaziće iz mjēstā dalekih. (Kur'an, Al-Hadždž, 27)

U hadždžu su sve težnje ka osjećanju rasne superiornosti, ili nacionalne važnosti uklonjene, jer svi muškarci odijevaju dva komada najjednostavnije odjeće a sve žene su odjevene na sličan način i obavljaju obrede zajedno. Dodatno ovom godišnjem hodočašću, muslimani se svakodnevno okupljaju na dnevnim obaveznim namazima kao i džuma-namazu u petak. Svi oni stoje jedan pored drugog i mole se Allāhu, bez obzira na rasu, pleme ili nacionalnost.

Dakle, rasno pitanje u islamu ne postoji! Ono je jasno riješeno u samim temeljima islama – Kur'anu i sunnetu kao i prvim godinama islama. Tako Mavdudi kritikuje kršćanstvo i govori o njegovoj nemogućnosti da ostvari ljudsko jedinstvo i pravdu kao što je to islam učinio. Također navodi da je kršćanstvo, za razliku od islama, nemoćno da riješi rasno pitanje. Kao dokaz navodi slučaj u Africi, gdje se u nekim crkvama crnaca Isus predstavlja kao crnac a u crkvama bijelaca – kao bijelac! (prema Kausar, 2005: 40)

Islam uči da jedna osoba može postati više vrijedna nego neka druga samo kroz prizmu praktikovanja moralnih principa. Allahove zapovijedi i upute direktno napadaju rasnu diskriminaciju i plemensku pristranost:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا ۗ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allāha je onaj koji Ga se najviše boji, Allāh, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa. (Kur'an, 49:13)

U drugom ajetu, ista ideja još više se potvrdila:

وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالْأَبِي تَفَرِّبُكُمْ عِنْدَنَا زُلْفَىٰ إِلَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ هُم جَزَاءُ
الضَّعْفِ بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْعُرْفَاتِ آمِنُونَ ﴿٣٧﴾

Ni bogatstva vaša ni djeca vaša neće vas učiniti Nama bliskim; samo one koji budu vjerovali i dobra djela činili čeka višestruka nagrada za ono što su radili, i oni će u visokim odajama biti bezbjedni. (Sebe, 37)

Islam obeshrabruje osjećaj superiornosti individualnih ličnosti ili grupa nad drugima. Ljudima će Uzvišeni Allāh suditi prema njihovim djelima a ne rasi, naciji, titulama i(li) položajima u društvu.

Allāh je u Kur'anu ljudima naredio:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِّن قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّن نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْأَسْمُ الْقُسُوفُ
بَعْدَ الْإِيمَانِ ۚ وَمَنْ لَّمْ يَتُوبْ فَأُولَٰئِكَ هُم الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾

O vjernici, neka se muškarci jedni drugima ne rugaju, možda su oni bolji od njih, a ni žene drugim ženama, možda su one bolje od njih. I ne kudite jedni druge i ne zovite jedni druge ružnim nadimcima! O, kako je ružno da se vjernici spominju podrugljivim nadimcima! A oni koji se ne pokaju – sami sebi čine nepravdu. (Kur'an, 49:11)

Na ovakav način Uzvišeni Allah obeshrabruje sve forme negativne projekcije pojedinca spram drugih. On odbacuje mržnju, predrasude, nepoštivanje, pogrdne nadimke, ogovaranje itd.

Takve stvari treba izbjegavati kako bi ljudi živjeli u harmoniji jedni s drugima.

Idealna zajednica jeste ona u kojoj svaka osoba pojedinačno sadrži određene osnovne kvalitete. Časni Kur'an ih identificira kako slijedi:

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ
وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ
وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا
عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

Muslimanima i muslimankama, i vjernicima i vjericama, i posluš-

nim muškarcima i poslušnim ženama, i iskrenim muškarcima i iskrenim ženama, i strpljivim muškarcima i strpljivim ženama, i poniznim muškarcima i poniznim ženama, i muškarcima koji dijele zekat i ženama koje dijele zekat, i muškarcima koji poste i ženama koje poste, i muškarcima koji o svojim stidnim mjestima vode brigu i ženama koje o svojim stidnim mjestima vode brigu, i muškarcima koji često spominju Allāha i ženama koje često spominju Allāha – Allāh je, doista, za sve njih oprost i veliku nagradu pripremio. (Kur'an, 33: 35)

Kada bi se ovi principi primijenili, onda bi sve zajednice svijeta bile ujedinjene zajedničkim vezama pod okriljem mira i harmonije:

„Poslanik svim ljudima došao je umjesto ‘nacionalnih’ poslanika, a velika misao ujedinjenja ljudske rase bila je uspostavljena. Sve geografske granice bile su uklonjene kao i sva razlikovanja na osnovi boje kože i rase, a temelj jedinstva ljudskog roda bio je narušen nasuprot velikom načelu da je čovječanstvo jedan rod i da su svi ljudi, bez obzira gdje se nalaze, jedna jedinstvena nacija. (Kur'an, Al-Bekare, 213)“ (Ali, 1995: 110)

Svaka osoba u muslimanskom društvu ima zajednički cilj – postizanje Allahovog zadovoljstva. On ili ona znaju da, ako žele da Allah bude njima zadovoljan, moraju to potvrditi svojim djelima. Ako se bude tako radilo, On će biti zadovoljan i dozvolit će individui da Mu se približava. Aktivnosti koje osiguravaju takvo napredovanje propisane su islamom kao obavezne, naprimjer, obavezno obavljanje namaza pet puta dnevno (salat).

Ovo se može ostvariti samo u zajednici jer samo tako pojedinac će biti u stanju shvatiti činjenicu da postoje zajednički odnosi svih ljudskih bića i prirode. Zajedno, ujedinjeni, ljudi postaju više svjesni mogućnosti koristi pojedinca od napora drugih ljudi. Kada se ovo ostvari, nalazi se da postoji jedinstvo života, prirode, socijalno-kulturnog fenomena, društva i kulture. U procesu težnje ka ostvarivanju takve misije života, čovjek je podložan pravljenju greški u prosudbama. Ovo se mora stalno raspoznavati, posebno u razvoju ličnosti i kulture. Kao rezultat, pojedinac treba da se rukovodi osnovnim islamskim principima kako bi izbjegao bolne lične padove koji mogu utjecati na njegov ispravan razvoj kao jedinice ili kao člana zajednice.

Uzvišeni Allāh u Časnom Kur'anu kaže da sva bića žive u zajednicama. On kaže:

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُنمِّئَ بِكُمْ مِمَّا فَسَّرْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ؕ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ﴿٣٨﴾

Sve životinje koje po Zemlji hode i sve ptice koje na krilima svojim lete svjetovi su poput vas – u Knjizi Mi nismo ništa izostavili – i sakupiće se poslije pred Gospodarom svojim. (Kur'an, 6:38)

Međutim, iako sva stvorenja imaju svoje specifične zajednice, one su nesposobne da razviju univerzalnu dinamičku zajednicu. Samo čovjek to može uraditi. Ovo je zbog toga što je društvo ispunjeno racionalnošću, emocijama, osjećajima i sklonostima ka društvenosti. Na ovaj način individue će biti u stanju da uživaju u punoj mjeri socijalne privilegije.

Zaključak

Nakon navedenih razmatranja možemo zaključiti da je islam došao i zbog rješavanja akutnih problema cijelog čovječanstva u svim vremenima. Jedan od najizraženijih problema u historiji ljudskog roda bio je i ostao upravo rasizam i njegove različite manifestacije u raznim epohama ljudskog bivstvovanja na ovome svijetu. Kur'an i Sunnet tako snažno ističu jedinstvo ljudskog roda, njegovo isto porijeklo te pogrešnost rasizma ili bilo kojeg drugog vida nepravde spram *drugog i drugacijeg*. Poslanik, s.a.v.s., vlastitim riječima i djelima postavio je primjer za sva vremena kako se treba ponašati spram *čovjeka* u njegovom najopćenitijem značenju kao i svega onoga što ga okružuje. I zaista, islamsko rješenje rasnog pitanja jedinstveno je i njegove refleksije vidimo u općem islamskom bratstvu koje se ponajbolje ogleda u haremima Mekke i Medine – tim ružičnjacima raznih kolorita, kulturnih i drugih razlika među muslimanima, a koji jedni druge samo obogaćuju i nadopunjuju.

Literatura

- *Kur'an sa prijevodom na bosanski jezik*, prijevod Besima Korkuta (1412. h. god.) Medina: Kompleks Melik Fahd za štampanje Mushafa.
- Al-Ĥašimi, Muhammad Ali (2002) *Al-Mudžtama'a al-muslim kema jubejjinuhu al-islam fi al-kitab ve al-sunneh*. Bejrut: Daru al-bešair al-islamijje.
- Ali, Sa'id Ismāil, Jusuf el-Karadavi, Muhammad Selama Gabri; izbor i prijevod Zuhdija Hasanović (2012) *Dimenzije sunneta*. Sarajevo: El-Kalem & Centar za napredne studije.
- Asad, Muhammad (1994) *Islam na raspuću*. Zagreb: KAJ.
- Cerić, Mustafa (2012) *Korijeni sintetičke teologije u islamu: Ebu Mensur el-Maturidi (853-944)* Sarajevo: El-Kalem.
- Dizdarević, Mevludin (2006) *Bolest i lijek savremenog društva: studije i eseji Zenica*: autorsko izdanje.
- Halilović, Esmir (2001) *Pravedne halife Zenica*: Medžlis islamske zajednice Zenica.
- Halilović, Esmir (2011) *Propisi i vrijednosti umre Zenica*: autorsko izdanje.
- Kausar, Zeenath (2005), *Modern Vestern Political Ideologies – An Islamic Critique*. Malezija, Selangor: Prentice Hall.
- Kurdić, Šefik (2005) *Islamski bonton*. Zenica: Islamska pedagoška akademija.
- Kurdić, Šefik (2011) *Pedagogija Muhammeda, a.s.* Zenica: Islamski pedagoški fakultet.
- Ramadan, Tarik (2011) *Radikalna reforma* Sarajevo: Centar za napredne studije i El-Kalem.
- Smailagić, Nerkez (1974) *Uvod u Kur'an* Zagreb: autorsko izdanje.
- Topoljak, Sulejman (2012) *Islamski odgovori* Novi Pazar: El-Kelimeh.
- Ture, Ahmad Seku (1982) *Islam u službi čovječanstva*. Sarajevo: Starješinstvo Islamske zajednice Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Slavonije Sarajevo.
- Vernon, Glen (1970) *Sociologija religije*. Zagreb: interno izdanje grupe studenata.

Esmir M. Halilovic

ISLAMIC CONTRIBUTIONS
TO THE SOLUTION FOR RACIAL ISSUES

Abstract

This paper treats the racial issue, which is present in an entire human history, and contributes to Islamic teachings overcoming and solving this issue. This important topic is present in the primary Islamic sources: the Qur'an and Sunnah, but also in the sira of Prophet, s.a.w.s. and biographies of companions ... Companions of the Prophet, s.a.w.s., were of different nationalities and races. During that time, their true brotherhood, commitment and helping each other was a revolutionary idea for which is hard to find examples in an entire human history. Therefore, this paper examines the basic instructions and advice of Qur'anic and sunnah texts, as well as their implementation by the early Muslims. The paper proves that Islam brought the true solution to racial issues and that in the in Islamic doctrines and Islamic orthopraxy there is no basis for any conflict that may arise from race, nation, etc. This can be felt in all Islamic norms, and the holy places of Islam, where all races and nations are met together, fully committed to the Divine Creator, who is One, like they all are, in fact, only a manifestation of a unique humanity.

Keywords: Islam, the Qur'an, the Sunnah, humanity, race, nation

د. أسمير خليلوفيتش

الإسهام الإسلامي في حلّ قضية العنصرية

الخلاصة

يناقش هذا البحث قضية العنصرية والإسهام الإسلامي في حلّ هذه القضية التي توجد عبر تاريخ البشرية كله. وهذا الموضوع المهم وارد في المصادر الإسلامية: القرآن، والسنة النبوية، وكذلك في سيرة الرسول محمد - صلى الله عليه وسلم - وسير الصحابة رضي الله عنهم أجمعين. إذ كان الصحابة ينتمون إلى أجناس وأعراق مختلفة. وفي ذلك الوقت، أُخوتهم الحقيقية والتضحية والتعاون المشترك هي فكرة ثورية لا نجد لها مثيلاً في تاريخ البشرية. لذلك، يدرس هذا البحث الإرشادات الأساسية للمنص القرآني والسنة النبوية وتطبيق تلك الإرشادات من قبل المسلمين الأوائل. وأثبتت البحث أن الإسلام جاء بحلّ حقيقي لقضية العنصرية وأن الثوابت العقائدية والتطبيق الفعلي لها، لا يوجد فيهما أي انفصام ينتج على أساس العرق والجنس.

وهذا يرى في الأحكام الإسلامية كلها، وكذلك في الأماكن المقدسة في الإسلام حيث تلتقي الأجناس والأعراق خاضعين لخالقهم عزّ وجلّ الذي هو الأحد، مثلما هي كذلك، مظهر للبشرية الإنسانية الواحدة.

الكلمات الأساسية: الإسلام، القرآن، السنة، البشرية، العرق، والجنس.